LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNNALLE

ASIA U 2/2021 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi (digipalvelusäädös); jatkokirjelmä UJ 14/2021 vp

LAUSUNNON ANTAJA

Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry (TTVK), Helsinki

TTVK kiittää mahdollisuudesta lausua ja pyytää ottamaan huomioon seuraavan Suomen kantaa täsmennettäessä:

Yleistä

TTVK lausui keväällä LiV:lle kirjelmässä U 2/2021 vp esitetystä valtioneuvoston kannasta komission 15.12.2020 julkaisemaan ehdotukseen digitaalisia palveluita koskevaksi säädökseksi. Komission asetusehdotus on sittemmin kehittynyt ja jatkaa kehittymistään pääosin positiiviseen suuntaan. Pidämme jatkokirjelmässä UJ 14/2021 vp esitettyjä täsmennyksiä Suomen kantaan oikeansuuntaisina ja lähtökohtaisesti kannatettavina. Seuraaviin kohtiin tulisi kuitenkin vielä kiinnittää huomiota:

Kirjelmän mukaan *”uutena kantana pidetään tarkoituksenmukaisena, että palveluntarjoajien vastuuvapaussäännökset laittomasta sisällöstä harmonisoidaan EU:n tasolla ja siirretään ehdotettuun asetukseen”.* Komissio on alusta saakka vakuuttanut, että nykyisestä sähköisestä kaupankäynnistä annetusta direktiivistä (2000/31/EY) ainoastaan siirretään vastuuvapaussäännökset sellaisenaan uuteen asetukseen ja tällä tavoin yhdenmukaistetaan niiden soveltaminen kaikissa jäsenvaltioissa. Tarkoitus ei ole ollut avata vastuuvapaussäännöksiä. Myös jatkokirjelmän pääasiallinen sisältö -osiossa kuvataan tilanne ja tarkoitus näin. Kuitenkin Suomen kannaksi kirjattu ja yllä esitetty muotoilu jättää auki mahdollisuuden, että vakiintuneita vastuuvapaussäännöksiä alettaisiinkin muuttaa. Valiokunnan tulee lausunnossaan täsmentää, että Suomen kanta on nimenomaan *harmonisoida vastuuvapaussäännökset siirtämällä ne muuttamattomina ehdotettuun asetukseen*.

Kannan täsmentäminen tältä osin on välttämätöntä, koska saamamme tiedon mukaan neuvotteluissa Brysselissä olisi esiintynyt muokkausehdotuksia, joissa vastuuvapaussääntelyn piiriin tuodaan uusi toimija. Tällaisesta ei tule edes aloittaa keskustelua, koska se avaisi välittömästi täyden edunvalvonnan asian ympäriltä ja todennäköisesti kaataisi koko tähän mennessä saavutetun ehdotuksen.

Pidämme hyvänä sitä, että Suomi suhtautuu varauksellisesti siihen, että asetuksessa asetettaisiin määräaikoja (esimerkiksi 24/48) laittomasta sisällöstä tehtyjen ilmoitusten käsittelylle (*notice and take down*). Kuten esityksessä todetaan, horisontaalisessa kaikkea laitonta sisältöä koskevassa sääntelyssä on vältettävä tiukkoja määräaikoja palveluntarjoajan toiminnalle, koska ne olisivat yhdelle sisällölle/toimijalle liian tiukat ja toiselle liian löysät. Määräaikoja voidaan tarvittaessa määrätä sektorikohtaisessa tietyntyyppistä laitonta sisältöä koskevassa EU-tason sääntelyssä. Ilmoitukset tulee käsitellä oikea-aikaisesti,

huolellisesti ja objektiivisesti, mikä mahdollistaa nykykäytännönkin mukaan tapauskohtaisen jouston ja kannustaa palveluntarjoajia kehittämään järjestelmiään. Ilmoitusmenettelyyn ei tule säätää mitään muitakaan muodollisia velvoitteita, koska se olisi askel taaksepäin ja heikentäisi nykyistä käytäntöä. Lisäksi ne ehkäisisivät menettelytapojen kehittämistä tekniikan kehittymisen myötä. Esimerkiksi vaatimus url-osoitteesta on nyt jo teknisesti vanhentunut.

Ylipäätään on huolehdittava siitä, ettei liian yksityiskohtaisella sääntelyllä itse asiassa rajoiteta palveluntarjoajien mahdollisuuksia puuttua oikeudenloukkauksiin tai ehkäistä niitä. Esimerkiksi artiklassa 20 säädetään verkkoalustojen velvoitteesta luoda käytänteet toistuvien loukkausten lopettamiseksi (*repeat infringer policy*). Tätä ei tulisi rajoittaa pelkästään verkkoalustoihin, vaan sen tulisi kattaa kaikki säilytyspalvelut ja erityisesti tallennuspalvelut (*cyberlockers*). Myöskään vastuuvapaussääntelyn (artiklat 3–5) ei tulisi kannustaa olemaan puuttumatta laittomaan sisältöön. Digitaalisten palveluiden vastuita ja velvollisuuksia tulisi vielä täydentää muuttamatta nykyistä vastuuvapauden vakiintunutta tulkintaa.

Elinkeinonharjoittajien tunnistaminen ja jäljitettävyys tarvittaessa (artikla 22)

Pidämme erittäin valitettavana sitä, että asetusehdotuksen viimeisimmässä versiossa elinkeinonharjoittajien jäljitettävyys (*know your business customer,* KYBC) on vieläkin rajattu ainoastaan markkinapaikkaverkkoalustoihin. Tarve sen laajemmalle soveltamiselle on edelleen ilmeinen, kuten keväällä antamastamme lausunnosta ilmenee. Liikenne- ja viestintävaliokunta totesi lausunnossaan LiVL 4/2021 vp seuraavaa:

> *”Valiokunta pitää myös hyvänä, että palveluntarjoajille asetettaisiin velvollisuus tunnistaa asiakkaansa luotettavalla tavalla. Tällainen aktiivinen velvoite ”tuntea asiakas” edistäisi tietoverkkoympäristön turvallisuutta monella eri tavalla myös lainvalvontaviranomaisen tarpeet huomioiden. Asiantuntijakuulemisessa on katsottu, että ehdotuksessa tunnistamisvelvollisuuden soveltamisala on rajattu tarpeettoman kapeasti koskemaan vain markkinapaikkaverkkoalustoja ja esitetty, että velvoitteen soveltamista tulisi laajentaa.”*

Suomen tulee aktiivisesti edistää – tai vähintäänkin kannattaa – tämän periaatteen mahdollisimman laajaa soveltamista; tätä tilaisuutta ei pidä hukata! Toistamme kevään lausunnossa esitetyt perustelut:

Käytännössä suurin ongelma erilaisiin oikeudenloukkauksiin puuttumisessa on anonymiteetti ja läpinäkyvyyden puute. Laittomien palvelujen ylläpitäjät toimivat lähes poikkeuksetta anonyymisti. Välittäjäpalvelut, joita laittomatkin palvelut tarvitsevat tavoittaakseen käyttäjänsä, eivät useinkaan kysy tai varmista niille syötettyjä asiakastietoja. Tästä syystä laittomien palvelujen ylläpitäjistä saatavilla olevat tiedot esim. verkkotunnusrekisterissä osoittautuvat monesti ilmeisen tekaistuiksi. Ns. WHOIS-tietokannan tietojen saatavuuden heikentyminen toukokuussa 2018 vaikeutti tilannetta entisestään. Anonyymiä oikeudenloukkaajaa ei saada vastuuseen oikeudenloukkauksesta eikä itse oikeudenloukkaustakaan saada loppumaan ilman toimivaa osoitetta, mihin ilmoittaa siitä.

Digipalvelusäädöksellä tähän ongelmaan olisi vihdoinkin mahdollista puuttua ja **Suomen tulee jatkoneuvotteluissa edistää tätä aktiivisesti**. Oikeudenhaltijoiden lisäksi myös viranomaisilla ja palvelun käyttäjillä – kuluttajilla – on oltava mahdollisuus tavoittaa palvelun ylläpitäjä väärinkäytöstilanteissa. Vasta tämä takaa turvallisen, ennakoitavan ja luotettavan verkkoympäristön.

Kaikilla digitaalisilla palveluilla ja erityisesti välittäjäpalveluilla, joista myös laitonta toimintaa harjoittavat ovat riippuvaisia, tulisi olla velvollisuus vaatia elinkeinonharjoittaja-asiakkaitaan tunnistautumaan ja tarkistaa, että niille annetut tiedot ovat asianmukaiset. Sähköistä kaupankäyntiä koskevan direktiivin[1] 5 artiklassa palveluntarjoajille on jo asetettu velvollisuus ilmoittaa nimi ja yhteystiedot, ja nämä tiedot on siis

[1] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2000/31/EY, annettu 8 päivänä kesäkuuta, tietoyhteiskunnan palveluja, erityisesti sähköistä kaupankäyntiä, sisämarkkinoilla koskevista tietyistä oikeudellisista näkökohdista (”Direktiivi sähköisestä kaupankäynnistä”)

jo säädetty julkisesti saataville. Kaupallisten toimijoiden pakottaminen paljastamaan identiteettinsä internetissä vähentäisi jo automaattisesti laittoman sisällön tarjontaa. Lisäksi toimet eivät juurikaan koskettaisi laillisia toimijoita, jotka muutenkin jo ilmoittavat yhteystietonsa asianmukaisesti ja kantavat tarvittaessa vastuunsa. Toimet eivät koskisi myöskään yksityishenkilöitä ja ne parantaisivat selkeästi kuluttajien oikeusturvaa.

Kansallisia ja Euroopan tason julkisia yritysrekistereitä, joita voidaan hyödyntää varmistamisvelvollisuuden teknisessä toteutuksessa, on jo olemassa mm. rahanpesun ehkäisemiseksi annetun direktiivin[2] velvollisuuksien toteuttamiseksi. Digitaalisten palveluiden tulisi tarkistaa edellä mainitut tiedot rutiininomaisesti.

Espoossa 27 lokakuuta 2021

Tekijänoikeuden tiedotus- ja valvontakeskus ry

Jaana Pihkala
toiminnanjohtaja

TTVK on voittoa tavoittelematon aatteellinen yhdistys, jonka tarkoituksena on tekijänoikeuslakiin perustuvien oikeuksien valvonta ja tekijänoikeusloukkausten ehkäisy Suomessa. TTVK järjestää myös yleistä tekijänoikeudellista tiedotus- ja koulutustoimintaa. TTVK:n jäseniä ovat Gramex ry – Äänitemusiikin tekijänoikeusjärjestö, Kopiosto ry, Suomen elokuvatoimistojen liitto ry (SEL), Suomen Muusikkojen Liitto ry, Musiikkituottajat – IFPI Finland ry, Säveltäjäin Tekijänoikeustoimisto Teosto ry, Audiovisual Producers Finland – APFI ry, Suomen Musiikintekijät ry, Suomen Musiikkikustantajat ry, Kirjallisuuden tekijänoikeusjärjestö Sanasto ry, Visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusyhdistys Kuvasto ry, Yleisradio Oy, MTV Oy, Sanoma Media Finland Oy sekä RadioMedia ry.

[2] Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2018/843, annettu 30 päivänä toukokuuta 2018, rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen annetun direktiivin (EU) 2015/849 ja direktiivien 2009/138/EY ja 2013/36/EU muuttamisesta